Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maite San Miguel Arrizabalaga

Zumarraga, Gipuzkoa
(1930-2020)

Aurkibidea

Biografia

1930. urteko abuztuan jaio zen Zumarragako Eitza auzoan. 'Labekoa' kale-baserrian jaio zen, eta lau senidetan zaharrena da bera. Aitak zumitzarekin egiten zuen lan, armadorea zen 'Busca'-ren lantegian. Maitek kontabilitatea ikasi zuen Urretxun, eta osabaren tailerrean egin zuen lan administrari gisa ezkondu bitartean. Ezkondu zenean, etxean jarduten zuen josten eta hiru seme-alaba izan ditu.

Zintak

ZMG-040

- **Proiektua**: Urretxu eta Zumarragako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirre, Eli - Gaston Balerdi, Izaskun
- **Data**: 2012-06-01
- **Iraupena**: 78 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Zumarragako Labekoa baserrikoa

- **Erref**: ZMG-040/002
- **Iraupena**: 0:03:18. **Hasi**: 00:00:15. **Bukatu**: 00:03:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
1930. urtean, Zumarragako Labekoa baserrian jaioa da. Lau senidetan zaharrena zen bera. Etxe berria egin zuten baserriaren aldamenean eta hamaika senide joan ziren bertara bizitzera. Guruzeaga izena jarri zioten arren, Labekoa etxe berri bezala zen ezaguna.

2. Kaleko baserria

- **Erref**: ZMG-040/003
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:03:33. **Bukatu**: 00:05:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:
Eitzako bizilagunak bakoitzaren etxearen izenez ezagutzen ziren. Kaleko bizimodua egiten zuten, nahiz eta soroak eta abereak izan. Berari ez zaio baserrian lan askorik egitea tokatu.

3. "Gularik ez, goserik ere ez"

- **Erref**: ZMG-040/004
- **Iraupena**: 0:02:28. **Hasi**: 00:05:07. **Bukatu**: 00:07:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Gerra ostean, etxeko ardiekin zezina egiten zuten. Jateko aukera ez zen oso zabala, baina goserik ez zuten pasa. Amandrearen etxetik behi-esnea ekartzen zuten eta artoa eta indabak izaten zituzten etxerako, baita sagarrak ere.

4. Igandeetan zopa eta garbantzuak

- **Erref**: ZMG-040/005
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:07:35. **Bukatu**: 00:08:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Egun berezietan zopa, garbantzuak eta haragi egosia jaten zuten. Aurrerago, amak paella ere prestatzen zuen. Auzoan baziren bi harategi eta arrandegia.

5. Gerra aurretik mojekin euskaraz

- **Erref**: ZMG-040/006
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:08:44. **Bukatu**: 00:10:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Mojetara joaten zen eskolara. Ama ere eskola berean ibilitakoa zen. Zazpi urtera bitartean, mutikoak ere mojetara joaten ziren. Gerra aurretik euskarazko eskolak jasotzen zituen, batzokiak Sor Leonorri ordaindu egiten ziolako euskaraz egitearren. Gerra ostean, eskola eta moja berarekin erdaraz izango ziren klaseak.

6. Sor Leonorren belarrondokoak eta "Arriba España" mahai gainera

- **Erref**: ZMG-040/007
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:10:14. **Bukatu**: 00:12:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:
Sor Leonorren oroitzapen oso txarrak ditu. Mojak ez zion sinistu zenbakiak hain ondo berak bakarrik egin zituenik eta bi belarrondoko eman zizkion. Gogor egiten zieten mojek. Pelukerian egindako "arriba España"orrazkera ere desegin zion kolpeka lagunari

7. Trapuzko panpinak eta bestelako jolasak

- **Erref**: ZMG-040/009
- **Iraupena**: 0:03:38. **Hasi**: 00:13:57. **Bukatu**: 00:17:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Jostailuak beraiek egiten zituzten. Trapuzko panpinak josten zituen berak. Jatetxetik latak hartu eta jostailuak egiteko erabiltzen zituzten. Tortoloxekin eta sokasaltoan ere aritzen ziren. Jolas moduan, Antiora bidean prozesioak irudikatzen zituzten.

8. Gosea zetorrenaren beldurrez, hautsa jaten

- **Erref**: ZMG-040/011
- **Iraupena**: 0:00:39. **Hasi**: 00:18:22. **Bukatu**: 00:19:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Umeak zirela, gosea zetorrela entzuten zuten asko eta beldurtuta hautsa jaten ibili ziren lagun bat eta biak.

9. Zumarragako tiroketa

- **Erref**: ZMG-040/012
- **Iraupena**: 0:04:20. **Hasi**: 00:19:01. **Bukatu**: 00:23:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Zumarragan tiroak egon ziren egunean, familiako kideak etxe ugaritan harrapatu zituen. Beloki mendian hildakoak egon omen ziren. Gau bat baino ez zuen iraun. Tropak sartu ostean, gauzak ez ziren askorik aldatu Zumarragan. Ez zen txikizio handirik egon eta bizimodua ere ez zitzaion asko aldatu. Eskolak erdaraz hasi ziren eta ikasi egin behar izan zuten.

10. Zinema eta sailkatzeko koloreak

- **Erref**: ZMG-040/013
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:23:21. **Bukatu**: 00:25:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:
Bandaren atzetik ibiltzen ziren jaiegunetan. Bi zinema zeuden: Zumarragako "Itzalon txikian", nahiko pelikula txarrak botatzen zituzten; Urretxukoan, hobeak. Elizako atean koloreak egoten ziren pelikulak sailkatzeko.

11. 'Acción Católica' eta 'Hijas de María'

- **Erref**: ZMG-040/014
- **Iraupena**: 0:02:51. **Hasi**: 00:25:03. **Bukatu**: 00:27:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:
Acción Católica eta Hijas de María kongregazioetakoa zen. Mezara joateko biltzen ziren. Kongregazioko intsignia jaso nahi bazuten, ezin zuten dantzarik egin.

12. Jaunartze txikia eta handia

- **Erref**: ZMG-040/015
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:27:54. **Bukatu**: 00:29:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Bi jaunartze egiten zituzten. Zazpi urterekin lehenengoa, eta hamar urterekin bigarrena, zuriz jantzita eta familia guztiarekin. Egun horretan pozik zeuden, eskolarik ez zutelako izan.

13. "Mundua eliza zen"

- **Erref**: ZMG-040/016
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:29:40. **Bukatu**: 00:32:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:
Mezak latinez izaten ziren beti eta apaiza bizkarra ematen egoten zen. Ez zuten ezer ulertzen, baina meza-liburuarekin jarraitzen zuten. Don Anastasio apaizak kromoak ematen zizkien ondo portatzen baziren, eta Liernira eramaten zituen trenez.

14. Bekatuak aitortzen

- **Erref**: ZMG-040/017
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:32:35. **Bukatu**: 00:34:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Astero konfesatu behar ziren eta zerbait esan behar zenez tontakeria asko esaten zituzten. Penitentzia moduan astean bi aldiz mezetara joatea jarri zioten behin eta eskerrak etxekoak ez zirela konturatu.

15. Mutilak dantza eske

- **Erref**: ZMG-040/018
- **Iraupena**: 0:02:51. **Hasi**: 00:34:41. **Bukatu**: 00:37:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Hamazazpi urterekin egin zuen lehenengo aldiz dantza mutil batekin. Neskak hasten ziren elkarrekin dantzan, eta mutilak etortzen ziren gero dantza eske. Hemezortzi urterekin, ordea, bere senarra ezagutu zuen geltokian.

16. Ezkontzerako etxea altzari eta guzti

- **Erref**: ZMG-040/019
- **Iraupena**: 0:02:51. **Hasi**: 00:37:32. **Bukatu**: 00:40:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Ezkontzeko dirua senarrak aurreztu zuen, berak irabazitako guztia etxean ematen zuelako. Arreoa poliki-poliki egiten joan zen, amak izarak erosi eta

berak bordatu zituen. Etxea fabrikak eman zion senarrari; eta, ezkontzerako, altzariak ere bazituzten. Baina ezkondu arte ia muxurik ere ez.

17. Eztei-bidaia hegazkinez eta Talgoan

- **Erref**: ZMG-040/020
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:40:23. **Bukatu**: 00:43:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Ezkontzako soinekoa eta eztei-bidaiarako arropa Beasainen josi zioten. Eztei-bidaian Iruñea, Zaragoza, Bartzelona eta Madril bisitatu zituzten. Hegazkinez eta Talgoan ere ibili ziren. Garairako asko zen hura eta senarraren amonari dirutza izugarria iruditu zitzaion.

18. Lanean irabazitako guztia etxerako

- **Erref**: ZMG-040/021
- **Iraupena**: 0:02:28. **Hasi**: 00:43:00. **Bukatu**: 00:45:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Zazpi urtez lanean, irabazitako guztia etxean entregatzen zuen. Izeba bati laguntzen zion umeak zaintzen eta trukean eskupekoa ematen zion zinemara joateko. Tabernetan emakumerik ez zen sartzen; eta, beste gasturik ez zuenez, ez zuen dirurik behar izaten. Taberna asko zeuden hala ere Zumarragan.

19. Osabaren tailerrean administrari lanetan

- **Erref**: ZMG-040/022
- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 00:45:28. **Bukatu**: 00:48:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Osabaren lantegian egin zuen lan administrari bezala. Osaba istripuz hil zen lantegian, makina batek zapalduta, eta haren ordezko sartu zen bera. Eskola partikularretan ikasi zuen kontabilitatea, Don Juan Zaitegirekin, Urretxun. Arratsaldez egiten zuen lan. Ezkondu zenean, lanari utzi zion.

20. Emakumeak lantegietan

- **Erref**: ZMG-040/023
- **Iraupena**: 0:03:28. **Hasi**: 00:48:20. **Bukatu**: 00:51:48

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Aita ez zen emakumeek lan egitearen aldekoa. Gauza txarrak ikasten zirela pentsatzen zuen; hala ere, osabarekin lan egiten utzi zion. Emakumeek ere egiten zuten fabrikan lan. Zumea lantzen zen gehienbat Zumarragako lantegietan.

21. Kanpotik langile asko etorri zen Orbegozora

- **Erref**: ZMG-040/025
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:53:41. **Bukatu**: 00:55:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Boom industriala

Laburpena:
Orbegozo lantegiak langile asko ekarri zuen kanpotik Zumarragara. Familia ere ekartzen zuten askok eta ez zegoen denentzako etxebizitzarik Zumarragan. Baserrietan, txaboletan, Aizpurutxon, etxeak familien artean elkarbanatuz eta ahal zuten moduan bizi ziren. Greba bat ere izan zen bera lanean zegoela.

22. Etxerako koltxoiak ere josten zituen

- **Erref**: ZMG-040/026
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:55:52. **Bukatu**: 00:58:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Ezkondu zenean, lanari utzi zion. Etxerako eta haurrentzako arropak josten zituen etxean. Kumako koltxoia ere berak josi zuen. Udan, ardi-ilearekin egindako koltxoiak astindu eta garbitu egin behar izaten ziren.

23. Erditzeko, nahiago klinikan

- **Erref**: ZMG-040/028
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:59:52. **Bukatu**: 01:02:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Ez zuen etxean erditzea nahi eta Beasaingo klinikan izan zituen lehen eta hirugarren haurrak. Bigarrena etxean jaio zen, ez zuelako joateko denborarik

izan; senide guztiak etxean izan zituen, traba egiten. Hirugarrena erditzeko, klinikara joan zenean, hiru eguneko oporraldia iruditu zitzaion. Ospitaleko egonaldia ordaindu egin behar izaten zen, hiru mila pezeta inguru.

24. Katarroak sendatzeko enplastoak

- **Erref**: ZMG-040/030
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 01:04:52. **Bukatu**: 01:07:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Umetan katarro asko izaten zituen eta enplastoak erabiltzen zituzten. Alkoholari sua eman eta bularrean jartzen zioten arnasa hartzeko. Beste batzuetan linazia eta mostazarekin egindako enplastoak hamabost minutuz eduki behar izaten zituzten, eta arrosarioa errezatzen egoten ziren bitartean.

25. Umeak Paristik maletan etortzen ziren

- **Erref**: ZMG-040/031
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 01:07:27. **Bukatu**: 01:08:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:
Sexuari buruzko informazioa kalean jasotzen zuten, inork ez zien azalpenik ematen gai horien inguruan. Haurrak Paristik etortzen zirela sinetsarazten zieten. Etxean ez zen horri buruz hitzik egiten.

26. "La república independiente de Eizaga"

- **Erref**: ZMG-040/032
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 01:08:24. **Bukatu**: 01:09:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:
Eitza auzoa Zumarragakoa da, baina beti egon da herritik bereiztuta. Garai hartan, Eitzara iristea ere zailagoa zen, bide ilun eta estua zeharkatu behar zen.

27. Urretxu vs Zumarraga

- **Erref**: ZMG-040/033
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 01:09:28. **Bukatu**: 01:10:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:
Hamabost urterekin hasi zen Urretxu eta Zumarraga arteko lehian sartzen. Urretxun kontabilitatea ikasten hasi zenean, Zumarragan denek kontra egiten zioten; eta berak gogor hartzen zituen haiek.

28. Kalean ez zuen inork euskaraz egiten

- **Erref**: ZMG-040/034
- **Iraupena**: 0:05:11. **Hasi**: 01:10:37. **Bukatu**: 01:15:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Etxean euskaraz egiten zuten; hala ere, amarekin erdaraz aritzen zen, garai hartan modan zegoelako. Senarrarekin ere erdaraz egiten zuen, nahiz eta biek zekiten euskaraz. Kalean ez zuen inork egiten euskaraz, gutxietsia zegoelako. Mutilek neskek baino gehiago egiten zuten euskaraz eta hika egitea ere mintzaira arrunta zela erakutsi zion amandreak. Urretxun denak erdaldunak zirela pentsatzen zuen, inork ez zuelako euskaraz egiten. Euskaraz etxean eta auzoan bakarrik egiten zuten, baserriko dendariekin.

29. Goierriko euskara ona eta Tolosakoa "emea"

- **Erref**: ZMG-040/035
- **Iraupena**: 0:22:12. **Hasi**: 01:15:48. **Bukatu**: 01:38:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Bertako euskara gustukoa du. Senarrak euskara onena Goierrikoa zela zioen, eta Tolosakoa "emeegia", ez zuen gustuko. Elgetako izeba bat zuten eta bizkaieraz egiten zien haiek. Horrela ikasi zituzten asteko egunak bizkaieraz.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-19

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com